

Zuidwestelijke delta: veilige woonplek - veerkrachtige natuur - vitale economie

Vruchtbaar land, weids water, bekoorlijke steden, landelijke dorpen, dynamische havens. Dát is onze delta. Een delta die goed beschermd is tegen het water van de grote rivieren en de Noordzee, ook wanneer we in de toekomst méér water kunnen verwachten. Een delta waar de meren en rivieren helder en vol leven zijn. Uitstekend om te vissen, heerlijk om te duiken, te zwemmen en te varen. Een delta met het spel van zon, wind, water en zand als een lokroep. Een delta waar rust, ruimte en water de natuurlijke rijkdommen zijn voor wonen, landbouw, visserij, toerisme, transport en industrie. Een delta waarvan we dromen. Een delta die we samen maken.

Toen en nu: water vraagt aandacht

Leven in een delta is zoeken naar een balans, telkens opnieuw. Een balans waarbij een goede bescherming tegen het water altijd nummer één is en blijft. Maar ook een balans van voldoende economische kansen en van goede voorzieningen voor wonen en werken. En een balans die recht doet aan de rijkdom van water en natuur. Iedereen die de delta kent, weet: het één kan niet zonder het ander. Nooit.

Juist daarom heeft de delta behoefte aan herstel. Herstel van de kwaliteit van het water en daarmee herstel van de kwaliteit van wonen en van kansen voor de economie. De delta is uitstekend beschermd, het water is aan banden. Maar hier en daar knellen die iets teveel en is een nieuwe balans nodig. Een balans van voorzichtig en gedoseerd terugbrengen van de natuur en de dynamiek van het water. Want uiteindelijk moeten we het daarvan hebben in de delta.

Natuurlijke rijkdom in de knel: blauwalgen en zandhonger

Rivieren, zee en land zijn in de zuidwestelijke delta grotendeels van elkaar gescheiden geraakt. Dammen en dijken hebben veel van het natuurlijke contact verbroken. Vooral 'achterin' de delta veroorzaakt dat inmiddels problemen. Volkerak en Zoommeer zitten elke zomer weer vol met blauwalgen met als gevolg zwemverboden en onbruikbaar (drink)water voor de landbouw, vee en industrie en soms stank en sterfte van vissen en vogels. Het water van Markiezaatsmeer en Binnenschelde is in de zomerperiode troebel en ongezond.

Maar ook meer richting zee zijn er problemen. De diepe delen van de bodem van de Grevelingen is grotendeels zuurstofloos. In de Oosterschelde heerst 'zandhonger': het verdwijnen van de typische deltanatuur van ondieptes en zandplaten. In de Westerschelde leidt het uitdiepen van de vaargeul tot hogere stroomsnelheden en ook daar verdwijnen ondieptes en zandplaten. De kwaliteit van de topnatuur gaat achteruit en dat is niet alleen slecht voor vogels en vissen, maar ook voor het toerisme en de schelpdiervisserij. Met het verdwijnen van de schorren gaat ook een natuurlijke buffer voor de dijken verloren, en daarmee de bescherming van het land.

De kracht en schoonheid van de delta zijn nog steeds indrukwekkend en een bron van welvaart, maar het is wel tijd voor een nieuw élan.

Op weg naar én veilig én veerkrachtig én vitaal

Veiligheid blijft in de delta altijd een absolute prioriteit. Dat geldt ook wanneer we te maken krijgen met hogere waterstanden op zee en grotere waterafvoeren via de rivieren. De delta zal er klaar voor zijn. Maar er is meer. De stilstaande en afgesloten wateren van de delta hebben dringend nieuw leven nodig. Nieuw leven dat moet komen van een voorzichtig en gecontroleerd hersteld contact tussen de zee, de rivieren en het land. Nieuw leven in het water, brengt nieuwe kansen voor natuur en recreatie, maar ook voor visserij, scheepvaart en duurzame energieproductie. De delta zal ze benutten. Want de delta is de plek waar alles samenkomt, een plek die bruist.

Uitvoeringsprogramma: acties voor nu

In het Uitvoeringsprogramma Zuidwestelijke Delta 2010-2015+ beschrijven de bestuurders van de drie provincies, de waterschappen in de delta en de rijksoverheid gezamenlijk de acties voor nu om te komen tot het beeld van straks. De grote lijnen van deze acties:

- *Handhaven van de bestaande bescherming tegen overstromingen.* Dit betekent de dijken en dammen op orde houden en wanneer nodig aanpassen aan nieuwe veiligheidsnormen. Het betekent ook meer ruimte maken om in extreme omstandigheden tijdelijk rivierwater op te vangen. Het Volkerak-Zoommeer en de Grevelingen komen daarvoor in aanmerking.
- *Aanvoer en gebruik van zoet water aanpassen.* Hogere waterstanden op zee, grotere droogtes en herstel van de waterkwaliteit in de delta hebben allemaal invloed op het bestaande systeem van innemen en gebruiken van zoet water. Benutten van zoet water uit de Brabantse Wal, hergebruik van gezuiverd restwater, beperken van zoutindringing, verplaatsen van inlaatpunten en slimmer gebruik van zoet water zijn manieren om de delta op de toekomst voor te bereiden.
- *Voorzichtig en gedoseerd herstellen van het contact tussen zee, land en rivieren.* Haringvliet, Volkerak-Zoommeer, Markiezaatsmeer, Binnenschelde, Oosterschelde en Grevelingen zijn wateren die zich daarvoor lenen. Veiligheid en voldoende zoet water zijn daarbij nooit in het geding. Maar de toekomst voor de delta is een leerproces om geleidelijk het water van Noordzee en grote rivieren het leven in de deltawateren terug te laten brengen.
- *Nieuwe kansen creëren voor wonen, recreatie, scheepvaart, visserij, landbouw en energieproductie.* Voorbeelden zijn een getijdencentrale en nieuwe jachthavens bij de Brouwersdam, de schelpdiervisserij terug in het Volkerak-Zoommeer en verbeterde vaarroutes voor beroeps- en recreatievaart.

De delta, dat zijn wij

Uitvoeren van de acties en projecten uit het Uitvoeringsprogramma Zuidwestelijke Delta 2010-2015+ is de verantwoordelijkheid van Rijk, provincies, waterschappen, gemeenten en private partijen, in allerlei vormen van samenwerking. Wie precies, verschilt per actie of project. De overheden die bij het programma betrokken zijn, hebben zich verenigd in de Stuurgroep Zuidwestelijke Delta. Deze stuurgroep zorgt voor afstemming van de activiteiten, kijkt of projecten slim te combineren zijn, helpt bij het vinden van de benodigde financiën en zorgt er vooral voor dat het tempo behouden en het doel in zicht blijft.